Strīdā par meža īpašnieku kompensācijām tiesa lemj par labu valstij

Avots: Satversmes tiesa un Latvijas informācijas vietnes

Satversmes tiesa atzinusi, ka valsts noteiktais atbalsta apmērs par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem mikroliegumos ir samērīgs un atbilst Satversmei. Izskatot privātpersonu konsitucionālās sūdzības, tiesa lēma, ka maksājumi nepārkāpj īpašuma tiesības.

10.aprīlī Satversmes tiesa pieņēma spriedumu lietā Nr. 2025-09-03. Tiesa atzina par Satversmei atbilstošu atbalsta apmēru par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem mikroliegumos. Satversmes tiesa uzsvēra, ka Ministru kabinetam ir rīcības brīvība noteikt par tiesību uz īpašumu ierobežojumu piešķiramās kompensācijas apmēru. Arī rīcības brīvība noteikt tādu kompensāciju, kas nav saistīta ar katra gadījuma individuālu vērtējumu, bet ir balstīta uz objektīva un racionāla aprēķina metodi.

Satversmes tiesā tika ierosinātas divas lietas pēc privātpersonu konstitucionālajām sūdzībām, kuras vēlāk apvienotas. Pieteikumu iesniedzēju īpašumos izveidoti mikroliegumi īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai, un tajos noteikti saimnieciskās darbības ierobežojumi. Iesniedzēji uzskatīja, ka noteiktais atbalsts par šiem ierobežojumiem ir nesamērīgi mazs, tādējādi ierobežo viņu tiesības uz īpašumu. Esot pārkāpts tiesiskās vienlīdzības princips, jo nepamatoti noteikts vienāds atbalsta apmērs visiem meža īpašniekiem. Viņu ieskatā atbalstam būtu jāatšķiras atkarībā no konkrētā īpašuma vērtības un situācijas dabā.

Satversmes tiesa vērtēja, vai apstrīdētajās normās noteiktais atbalsta apmērs atbilst Satversmes 105.panta pirmajiem trim teikumiem un 91.panta pirmajam teikumam, pārbaudot, vai valsts izraudzītais kompensācijas mehānisms – ikgadējs atbalsts – ir

ieviests pienācīgi, tostarp ievērojot samērīguma principu un tiesiskās vienlīdzības principu.

Tiesa uzsvēra, ka valstij ir plaša rīcības brīvība paredzēt kompensācijas mehānismu par tiesību uz īpašumu ierobežojumu, tomēr tā nevar tikt izmantota patvaļīgi. **Tiesa secināja, ka ikgadējā atbalsta piešķiršanas sistēma ir balstīta uz to, ka atbalsts meža īpašniekiem tiek sniegts ilgtermiņā un tā mērķis nav segt katram meža īpašniekam individuāli aprēķinātu negūto peļņu, bet gan pēc vidējiem rādītājiem aprēķināto negūto peļņu.** Valsts savas rīcības brīvības ietvaros var paredzēt arī atbalsta apmēru, kas netiek individualizēts. Turklāt atbalsta apmērs nav noteikts nemainīgi visam šim periodam, bet gan tiek noteikts konkrētam plānošanas periodam, ņemot vērā arī tirgus cenu izmaiņas. Tiesa secināja, ka atbalsta apmērs noteikts, pamatojoties uz objektīviem un racionāliem apsvērumiem, kā arī tas nav acīmredzami nesamērīgs.

Vērtējot, vai ir ievērots Satversmes 91.pantā nostiprinātais tiesiskās vienlīdzības princips, tiesa norādīja, ka likumā nav iespējams paredzēt katru individuālo situāciju un ikvienā situācijā, arī savstarpēji salīdzināmā, vienmēr būs tādi apstākļi, kas konkrētās personas gadījumā ir atšķirīgi. Svarīgi, ka šīs atšķirības ir būtiskas tieši kontekstā ar attiecīgā regulējuma mērķi.

Konkrētajā gadījumā Ministru kabinets nevar un tam nav pienākuma paredzēt tik diferencētu attieksmi, ka tiktu ņemti vērā katra konkrētā meža īpašnieka individuālie apstākļi. Turklāt apstrīdētajās normās paredzētā atbalsta metode ir vērsta tieši uz to, lai nodrošinātu atbalsta likmes atbilstību faktiskajai situācijai vairumā gadījumu. Ilgtermiņā visi meža īpašnieki ir tiesīgi saņemt vienādu atbalsta kopējo apmēru. Satversmes tiesa secināja, ka gan īpašnieki ar pieaugušiem un vērtīgiem mežiem, gan īpašnieki ar jaunaudzēm vai mazāk vērtīgām koku sugām atrodas vienādos apstākļos, un apstrīdētās normas pret viņiem paredz vienādu attieksmi, tādējādi nav pārkāpts tiesiskās vienlīdzības princips.